

Valdštejnova lipová alej v Jičíně byla prohlášena za kulturní památku

Datum 9.10.2026
Subjekt Město Jičín
Autor Jan Jireš
Region Česká republika - Královéhradecký kraj
Kategorie Kultura, Města a obce, Životní prostředí

Ministerstvo kultury, úsek státní památkové péče, dne 2. 10. 2026 prohlásilo Valdštejnovu lipovou alej za kulturní památku. Jedná se o významný milník v životě 1,8 kilometru dlouhého stromořadí, spojujícího historické centrum Jičína s Valdštejnskou lodží. Lipová alej se rozkládá na deseti pozemcích v katastrálním území Jičín a její velkolepost je součástí barokní architektonické a krajinné kompozice, na níž pracovali italští mistři Giovanni Battista Marini, Andrea Spezza, Niccolo Sebregondi a Giovanni Battista Pieroni a která na českém území nemá obdoby.

„Prohlášení lipové aleje za kulturní památku mě velmi těší, považuji jej za formální stvrzení její mimořádné historické i krajinářské hodnoty,“ hodnotí Mgr. Martin Mezera, vedoucí odboru Stavební úřad MěÚ Jičín. Památková péče je pro něj srdeční záležitostí.

Město Jičín o vyhlášení lipové aleje za kulturní památku usilovalo a na tomto cíli spolupracovalo s Národním památkovým ústavem. V roce 2026 proběhla úprava parcelních hranic pozemků, aby bylo možné definovat parcely s památkovou ochranou. Alej dosud byla silně chráněna z hlediska životního prostředí, neboť byla již dříve zařazena do seznamu Natura 2000. V dutinách stromů žije páchník hnědý, u něhož musí být chráněn celý životní cyklus – právě proto lze v lipové aleji vidět i položená torza stromů. Nově se přidává ochrana z hlediska kulturně-historického. Pokud by majitel pozemků, tj. město Jičín, v budoucnu usiloval o zásah do lipové aleje, budou nově zvažována obě hlediska.

Alej tvoří čtyři řady lip (*Tilia Cordata* – lípa srdčitá), v jednotlivých řadách jsou stromy vysázeny na vzdálenost 6 metrů. Alejí prochází dva chodníky, přičemž jižní je asfaltový, takže funguje i jako cyklostezka, a severní je mlatový. Lipová alej je ve svém průběhu dvakrát přerušena příčnými místními komunikacemi do městské části Soudná a v koncové části u Valdic je přerušena hlavní silnicí. Po tomto přerušení ještě pokračuje v délce 93 metrů až k bráně Valdštejnské lodžie, avšak tato část nepochází z doby Albrechta z Valdštejna, neboť vznikla až počátkem 19. století.

Lipová alej vznikla v době Albrechta z Valdštejna, který po roce 1622 zahájil rozsáhlou proměnu Jičína, aby ho přetvořil v kulturní a duchovní centrum. Přestavba se netýkala pouze města, nýbrž celého okolí, přičemž se hovoří o barokně komponované krajině. „V českých zemích byl celý záměr komponované krajiny mimořádným dílem, kdy kompozice byla založena na přímce a na sakrálních a světských stavbách na ni umístěných. Jedinečná optická osa měla propojit město Jičín s lodží v Libosadu pod vrchem Zebín a krajinné dominanty hradu Veliše, včetně kartuziánského kláštera ve Valdicích, resp. hradu Kumburk. Valdštejnovo zavraždění v roce 1634 ovšem zastavilo budování tohoto velkolepého díla,“ stojí v prohlášení Ministerstva kultury.

Z dostupných zdrojů je zřejmé, že mnoho času zabraly přípravné práce, a samotné zahájení prací na cestě do Libosadu a úpravě aleje na velkolepý čtyřřad se datuje k rokům 1629–1630. Výsadba nových lip se uskutečnila během dvou týdnů od 6. do 19. listopadu 1632, kdy na ni pracovalo až 138 osob.

Při tomto počtu pracovníků muselo jít o obrovské stavební dílo.

Do roku 1927 byly lípy vyměněny zřejmě třikrát a dle odborníků věk jednotlivých lip tehdy nepřesahoval 150 let. V současné době má alej 1140 lip a je delší než v 17. století, protože počátkem 19. století byla dosázena až k Valdštejnské lodžii. V roce 2012 bylo provedeno zhodnocení stavu dřevin a na jeho základě vznikl návrh kácení, výsadeb a péstebních ošetření. Dřeviny v havarijním stavu byly odstraněny a na jejich místě rostou mladé lípy. Koruny stromů se tvarují hlavovým řezem.

Autorem návrhu čtyřřadového, téměř dva kilometry dlouhého stromořadí byl Niccolo Sebgond. Právě zmíněná přímka spojující sakrální a světské stavby nese inspiraci v architektuře cestní sítě v Římě, která byla výrazně přebudována v letech 1585–1595, čili zhruba generaci před Albrechtem z Valdštejna. Přímým vzorem pro jičínskou alej patrně byla dvouřadá alej spojující Pražský hrad s Královskou oborou (Stromovkou), založenou v roce 1611 rozhodnutím císaře Rudolfa II. Druhým možným vzorem byla čtyřřadá alej ve vídeňské oboře Prátru, zřízená císařem Maxmiliánem II. v roce 1564, nynější Praterstrasse. Výsadby alejí před počátkem 19. století u nás souvisejí především s reprezentační funkcí šlechtických sídel a s poutními místy. Od 2. poloviny 18. století začínají aleje lemovat cesty k panským dvorům. Teprve v 19. století byly podél významnějších silnic sázeny aleje – jednak jako větrolamy, jednak pro zastínění cest.

Mgr. et Mgr. Jan Jireš
Tiskový mluvčí

<https://www.mujiin.cz/valdstejnova-lipova-alej-v-jicine-byla-prohlasena-za-kulturni-pamatku/d-1319728>